

EESTI SAARTE KOGU

✉ Tallinna 19, 93811 Kuressaare, Saaremaa

Eestseisuse veebikoosolek 04.05.2026

Algus: 19.00

Osavõtjad: 7 eestseisuse liiget ja 2 juhatuse liiget.

Ene Sarapuu (Vormsi), Mark Soosaar (Manija), Jüri Lember (Kõinastu), Anu Streng(Vormsi), Rein Tafenau (Vilsandi), Toomas Luhaäär (Naissaar), Rein Lember (Abruca). Kokku 6 saart. Liina Salujõe (juhatuse liige), Jana Stahl (juhatuse liige)

Koosolekut juhatas: Jüri Lember

Protokollija: Jana Stahl

Päevakord

1. Eestseisuse vanem teeb ülevaate rannakalanduses toimunud ja toimumas arengutest.

Jüri Lember kommenteerib enda poolt koostatud kokkuvõtet rannakalanduse teemal, mis on lisatud protokollile. Lisa 1.

9. aprillil kutsus Merendusnõukoda kokku arutelu rannakalanduse tulevikust, kus osales mh TÜ teadlane Markus Vetemaa, EMÜ teadlane Arvo Tuvike, Heino Vipp Saarte Kalandusest, Liivi Lahe MTÜ kalameeste esindaja Arne Taggo, Jüri Lember ja Tarmo Kõuts. Eesmärk oli rahulikult arutleda kalanduse teemadel. Soov oli koostada ka pöördumine asjaomastele institutsioonidele koos pressiteatega avalikkuse poole. Teadlased on võtnud sõna nii kormoranide kui hüljeste teemal teaduskirjanduses ja pöördunud ka EL poole lisaks Eesti ametnikele. Probleemiks on kormoranide

ülepaisutatud populatsioon, mis vähendab kalavarusid. Probleemiks on ka hüljeste küttemisel EL kaubanduskeeld ja seetõttu ei ole võimalik tootestada kütitud hülgeid ja lihakehad visatakse prügikasti. Harrastuskalanduses puudub aruandlus ja selle poole peal on hulk probleeme. Otsuseid tehakse viimasel kümnendil ametnike poolt arusaamatutest huvidest lähtuvalt ja rannakaluritega kooskõlastaud seisukohti eiravalt, mis võib suretada rannakalanduse traditsioonid lõplikult. Eestis on probleemiks ka madalad kokkuostuhinnad, sest kalurid ei ole suutnud ühisrinnet luua, et alla miinimumhinna ei müüdaks. Praegu harrastuskalurid löövad hinnad alla. Ajaloolise püügiõiguste osakute süsteemilt peaks üle minema lubatud püüniste arvu süsteemile, et reguleerida kutseliste kalurite püügiõigusi. Ametnikud eiravad harrastuskalurite müügi poolt tekitatud probleemi ja seetõttu pole võimalik lahendada probleemi komplekselt. Ene Sarapuu lisab, et Rahandusministeeriumi 50 ettepanekut riigiplaani sisustamiseks kalanduses ESK peaks enda poolt tegema ettepanekuid. Seal on ka saartevaheline transport üleval. Jüri arvab, et meil on noori kalureid vaja ja ei usu, et kalavarude taastamisel koheselt taastub ka rannakalanduses kalurite arv ja traditsiooniline püük nagu eeldatakse. Teadlased ja kalurid olid ühel meelel, et peamised probleemid on: kormoranid, kes söövad kala merest ära ja hülged, kes toituvad valikulisemalt, kuid mõjuvad kalavarudele negatiivselt (osad kalaliigid on kadunud) ning linnuliikide vähenemine seoses kormoranide arvukuse kasvamisega laidudel ja ka saartel.

2. Väikesaarte programm: uued taotlused (missuguseid taotlusi tehti või kavandati 2026) ja kuidas toimib seekord otsustusprotsess taotlejate jaoks.

Pole mõistetav mismoodi on komisjoni koosseis kokku pandud.

Soov on ESK poolt esitada ettepanek koosseisu muutmiseks, näiteks pool komisjoni koosseisust peaks koosnema väikesaarte esindajatest. Toomas Luhaäär arvab, et taotluse kriteeriumid on vastuolulised mõneti, sest saarte vajadused on erinevad. Otsustatakse minna Riigikogu fraktsioonidega kohtuma, et arutada komisjoni koosseisu moodustamist mõistlikumal viisil: saarte üldkogud võiksid need ettepanekud esitada Mark Soosaare arvates. Kahjuks ei sobi see vorm jällegi kõikidele saartele, sest üldkogu kokkukutsumine pole kohustuslik näiteks. Jüri Lemberi arvates on komisjoni otsustamisprotsess arusaamatu. Rein Tafenau arvab et saarevanema nimetamine ei parandaks komisjoni koosseisu otsustusvõimet. Väikesaarte komisjoni jaoks, millele soovime jätkuvalt teemat käsitleda kuna eelnevatel kordadel pole seda vaatamata ESK-i taotlusele tehtud, koostab pöördumise Toomas Luhaäär.

3. Kuidas kasutatakse riigipoolset püüasustusega väikesaarte toetusfondi rahastust sinu saarel? Kuidas KOV seda raha on kasutanud varem ja kasutab aastal 2026?

Raha kasutamine ei ole läbipaistev ja Jüri Lember arvab, et ehk ei ole selle raha jagamisel suuniseid olemas. (Märkus: Hiljem on selgunud, et lisaks kauguse ja pindala valemile on veel kriteeriume, mis ikkagi on kehtestatud. Rahandusministeeriumi dokumendi väljavõte on lisatud protokoll koostamise ajal: [Väikesaareks olemise eest on arvestatud 12 000 eurot baasosa](#) (sisaldab saarevahi komponenti), [lisaks 188 eurot iga elaniku eest ja 520 eurot veetee pikkuse iga kilomeetri eest](#). Veetee pikkuse arvestamine on vajalik, sest veetransport suurendab väikesaartel tehtavate tööde ja toimingute kulusid, võrreldes mandripiirkondadega. [KOVide tulubaasi antud raha kasutamise üle otsustab KOV.](#)) Seda raha võib kasutada kõikide väikesaarega seotud tegevuste kulude katteks. Jüri pakuba välja ja Toomas Luhaäär toetab ettepanekut kohtuda riigikontrolliga.

Anu Streng kirjeldab Vormsi olukorda, kus komisjonile tehakse taotlusi, mis on kogukonnaga kooskõlastamata.

Otsustati : Eestseisuse vanem lepib kokku aja riigikontrolär Janar Holmiga ESK esindusega kohtumiseks väikesaartega seotud riigieelarveliste vahendite eraldamise ja senise kasutamise küsimustes.

4. Missugused küsimused on olulised tõstatada ESK poolt väikesaarte komisjonis sinu saare vaates?

Anu Streng pakub ühe teemana VSaarS täitmise kontrolli riigikontrolli poolt. Seaduse täitmiseks puudub tegevuskava. Toomas Luhaäär arvab, et riigikontroll saab anda hinnangu saare tegevuskava täitmisele ja rahade kasutamisele. Anu sooviks järelvalvet VSaarS täitmise osas ja seda erinevate ministriumite koostöös, mitte KOV-de tegevuskavade täitmisele. Riik on võtnud kohustuse tagada saartel tugevad püsigukonnad. Vaja oleks hinnata väikesaarte püsigukondade elujõulisust. Välja tuleks selgitada, kes on see osapool, mis saab algatada tegevuskava koostamist seaduse täitmiseks. Mark Soosaar lisab, et selleks, et kogukonnad oleksid elukestvad, tuleks üldkogudele anda juurde pädevusi. Ma ei näe ametkonnas inimesi, kes oleks huvitatud saarte kogukondadest ja osade saarte taas asustamisest. Me peame võtma ühendust nendega, kes esitasid seaduseelnõu VSaarS muutmiseks, et uurida olukorda ja selgitada ametnike arvamuste ekslikkust ja teeme seda enne Riigikogu suvepuhkusele minekut. Rein Tafenau soovib väikesaarte komisjonis tõstatada küsimuse jahiseaduse muutmiseks, et väikesaarte jahipiirkonnad võiks n-ö välja lõigata ja kogukonnal endal oleks õigus sõlmida lepinguid ja moodustada eraldi jahipiirkonna. Jahiseadust tuleks muuta, sest see pole ainult Vilsandi, vaid ka mitme teise väikesaare probleem sh Manijal ja Pakri saartel. Rein Lember toob esile uuesti loomade realiseerimise probleemi. See teema tuleb ka uuesti väikesaarte komisjonis üles võtta.

OTSUS: Tõstatada väikesaarte komisjonis eestseisuse liikmete poolt tõstatatud teemad, kuid ennekõike taotleda järjepidavalt eelenvateks komisjoni koosolekuteks esitatud küsimustele vastuseid ja lahendeid, mida pole tänaseni tehtud.

Muudeti revisjonikomisjoni koosseisu. Komisjon jätkab järgmisel aastal koosseisus Svea Aavik ja Ene Sarapuu.